

Rezultati istraživačkog projekta Evaluacije Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama

RADIONICA 3B: Resocijalizacija u procesu oporavka

*1. Regionalni forum o ovisnosti o drogama i oporavku
Beograd, 20.11.2019.*

Sanja Mikulić, voditeljica Službe za suzbijanje zlouporabe droga, Hrvatski zavod za javno zdravstvo

sanja.mikulic@hzjz.hr

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama

- Travanj 2007. VRH - Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja
- Rujan 2007. VRH - Protokol suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama
- Intervencije socijalnog uključivanja ovisnika u život u zajednici nakon završenog ili za vrijeme liječenja u zdravstvenoj ustanovi, odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili izdržavanja kazne zatvora u zatvorskom sustavu;
  - psihosocijalna podrška
  - završetak školovanja
  - prekvalifikacija i zapošljavanje
  - pomoć pri rješavanju stambenog pitanja ili organiziranog stanovanja liječenih ovisnika (stambene zajednice)

Od 19. travnja 2007. godine kada je usvojen Projekt resocijalizacije do 31. prosinca, 2018.

- profesionalno usmjeravanje i procjenu radne sposobnosti za 1097 ovisnika
- od toga 345 liječenih ovisnika je bilo uključeno u obrazovne programe
- 855 liječenih ovisnika je ostvarilo zaposlenje
- 873 ovisnika je ostvarilo pravo na školovanje na teret sredstava Ministarstva znanosti i obrazovanja,
- 11162 ovisnika bilo je uključeno u neki oblik pomoći koja im je pružena od strane udruga

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama - evaluacija

- S ciljem definiranja pozitivnih i negativnih strana Projekta resocijalizacije, kao i njegove modifikacije i unapređenja, Ured za suzbijanje zlouporabe droga je, uz stručnu s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, proveo Znanstveno-istraživački projekt evaluacije Projekta resocijalizacije
- Metode evaluacije
  - 7 fokus grupa - provoditelji projekta na nacionalnoj razini, lokalnoj razini i korisnici
  - 2 studije slučaja – Splitsko dalmatinska i Šibensko kninska županija
  - On line upitnik
- Ured u cilju senzibiliziranja javnosti za resocijalizaciju ovisnika, ponajviše za njihovo zapošljavanje kao najznačajnijeg oblika njihove društvene reintegracije realizirao je dokumentarni film „**Put u novi život**“
- Projekt i rezultati evaluacije predstavljeni su na tematskom popratnom događaju tzv. „**side event**“ u okviru zasjedanja UN Komisije za opojne droge na 58. sjednici, koja se održala u ožujku 2015. u Beču te na brojnim drugim domaćim i međunarodnim skupovima.

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – rezultati evaluacija

○ Ocjena proveditelja na nacionalnoj i lokalnoj razini

Pozitivno

- Projekt je uspio uspostaviti model, okvir i strukturu za specijalizirani pristup osjetljivim skupinama
- Omogućio pomoć ovisnicima za nastavak normalnog života i povratak u društvo
- Osnažio i objedinio mjere koje institucije nisu bile sposobne samostalno povezati i koordinirati
- Korisnici su najviše motivirani za školovanje, znatan interes i motivacija za uključivanje u projektne aktivnosti postoji u zatvorskom sustavu
- Javni radovi pokazali su se kao najuspješnija mjera osobito za korisnike koji su izašli iz zatvora ili terapijskih zajednica
- Uspješno ocijenjena provedba mjera obrazovanja, prekvalifikacije ili završetak školovanja budući da se u iste uključio najveći broj korisnika
- Pridonio većem osvješćivanju stručnjaka i smanjenju stigmatizacije ovisnika u društvu

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – rezultati evaluacija

○ Ocjena proveditelja na nacionalnoj i lokalnoj razini

Negativno

- Nedovoljna informiranost o samom Projektu nositelja na nacionalnoj razini
- Dugotrajno vrijeme čekanja na realizaciju edukacija ili zaposlenja, komplicirana procedura za ostvarivanje prava iz Projekta
- Korisnici često nemaju zdravstvenu sposobnost za deficitarna zanimanja, čime im se sužava raspoloživ izbor za zanimanja za koja se mogu školovati ili zaposliti
- Centri za socijalnu skrb zbog preopterećenosti nizom zadaća, nemaju dostatnih kapaciteta za adekvatno uključivanje u provedbu mjera za koje su zaduženi
- Procedura uključivanja ovisnika u Projekt previše komplicirana i traži puno administrativnih i tehničkih koraka
- Poslodavci nedovoljno uključeni u provedbu projektnih aktivnosti, čemu pridonosi i slaba senzibiliziranost opće javnosti i medija te još uvijek prisutna stigmatizacija spram ove ranjive skupine
- Najveću prepreku u realizaciji mjere zapošljavanja putem javnih radova predstavljala je regulacija sufinanciranja od 50 posto od strane poslodavca

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – rezultati evaluacija

○ Ocjena korisnika

Pozitivno

- Pružanje mogućnosti za uključivanje u normalan život a posebno putem mogućnosti školovanja i zapošljavanja
- Povećana motivacija ovisnika za uključivanje u aktivnosti Projekta
- Povećane socijalne vještine kao što su samopouzdanje, komunikacija i stvaranje odnosa s drugim ljudima
- Pomoć pri održavanju apstinencije
- Smanjenje stigmatizacije kod stručnjaka koji primarno ne rade s ovisnicima
- Mjera javnih radova izuzetno korisna za uključivanje u društvo nakon izlaska iz ustanove
- Projekt resocijalizacije važna karika pri povratku u društvo, pruža zaštitu ovisnicima nakon društvene izolacije uzrokovane ovisnošću i odvikavanjem
- Postojanje udruga koje pružaju psihosocijalnu potporu ovisnicima pokazalo se izuzetno važnom karikom za uključivanje u Projekt nakon izlaska iz terapijske zajednice/ustanove

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – rezultati evaluacija

○ Ocjena korisnika

Negativno

- Nedovoljna informiranost o Projektu korisnika ali i pojedinih provoditelja
- Nedovoljna dostupnost projekta
- Slaba koordinacija nositelja u provedbi Projekta, nepovezanost sustava i prevelika administracija
- Socijalno isključivanje i stigmatizacija i nepovjerenje kod poslodavaca
- Manjak samopouzdanje ovisnika i motivacija za uključivanje u Projekt
- Nedostatak grupa za podršku nakon izlaska iz terapijske zajednice
- Nedostatak ponude zapošljavanja u zanimanjima prilagođenim ovisnicima
- Nepostojanje sufinanciranja višeg i visokog obrazovanja
- Manjak interesa javnosti i medija za resocijalizaciju ovisnika
- Nedovoljna senzibilizacija javnosti za Projekt

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – rezultati evaluacija

○ Studije slučaja – Splitsko – dalmatinska/Šibensko – kninska županija

- Utvrđeno je da se Projekt ne provodi jednakim intenzitetom u svim lokalnim zajednicama, odnosno županijama.
- Od početka provedbe, Splitsko-dalmatinska županija provodi projekt s velikim uspjehom i uključuje ovisnike u sve njegove mjere, dok je Šibensko-kninska županija u tome značajno manje uspješna.
- Kako bi se utvrdili uzroci tih različitosti, provedena je analiza podataka kao što su socio-demografski pokazatelji odabranih zajednica, javne ustanove i organizacije civilnog društva usmjerene na rad s ovisnicima o drogama, te analiza izvješća o provedbi Projekta od 2007. do 2013.
- S ciljem boljeg elaboriranja razlika i rezultata u provedbi Projekta, održane su fokus grupe s provoditeljima u navedenim županijama te je izvršena usporedna analiza tih dviju fokus grupa.

■ Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – rezultati evaluacija

○ Studije slučaja – Splitsko – dalmatinska/Šibensko – kninska županija

- Provođitelji u Šibensko-kninskoj županiji smatraju da unatoč tome što je Projekt dobro zamišljen, postoji dosta problema pri njegovoj realizaciji, nasuprot tome provođitelji iz Splitsko-dalmatinske županije su ocijenili da je projekt nadogradnja aktivnostima koje su se u lokalnoj zajednici provodile na području resocijalizacije.
- Ključni čimbenik uspješnije provedbe Projekta resocijalizacije u Splitsko-dalmatinskoj županiji u odnosu prema Šibensko-kninskoj županiji je djelovanje značajno većeg broja udruga ali i terapijskih zajednica.
- Budući da je održavanje motivacije liječenih ovisnika za uključivanje u projekt - jedan od ključnih čimbenika njihove uspješne resocijalizacije, pružanje psihosocijalne potpore ovisnicima i rad na njihovoj motivaciji i informiranju, kako za vrijeme boravka u ustanovi tako i nakon izlaska iz nje, od ključne je važnosti za uspješno uključivanje ovisnika u projekt i uspješnu resocijalizaciju.
- Osim navedenog, bolja suradnja državnih organizacija s nevladinim organizacijama te bolji protok informacija među svim dionicima, značajno su pridonijeli uspješnijoj provedbi projekta u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – rezultati evaluacije

Rezultati evaluacije – on line upitnik

- Anketni upitnik je postavljen na specijaliziranu internet stranicu 1KA te je bio dostupan od 23. rujna do 19. listopada 2014. godine
- Poslana je obavijest svim provoditeljima Projekta uz potrebna objašnjenja te molbu da u istraživanje uključe i svoje korisnike
- Uzorak je prigodan

Kategorije ispitanika u Projekt resocijalizacije s obzirom na način uključivanja

NAČIN UKLJUČIVANJA U PROJEKT	BROJ OSOBA	POSTOTAK
Korisnik/ca - liječeni ovisnik/ca	148	55%
Provoditelj/ica u organizaciji civilnog društva	25	9%
Provoditelj/ica u javnoj ustanovi na lokalnoj razini	58	22%
Provoditelj/ica u javnoj ustanovi na državnoj razini	37	14%
Ukupno	268	100%

*Slaganje izraženo sa svakom pojedinom tvrdnjom o doprinosima
Projekta u liječenju i psihosocijalnoj
rehabilitaciji ovisnika (obilježene tvrdnje s najvećim razlikama u slaganju)*

Tvrdnja	Kategorije ispitanika u Projekt resocijalizacije s obzirom na način uključivanja			
	Korisnici – liječeni ovisnici	Provoditelji u organizacijama civilnog društva	Provoditelji u javnim ustanovama na lokalnoj razini	Provoditelji u javnim ustanovama na državnoj razini
1. Stvorio je model resocijalizacije ovisnika u zajednici.	63,5%	65,4%	58,1%	53,9%
2. Smanjio je stigmatizaciju ovisnika u društvu.	42,6%	50,0%	23,5%	38,5%
3. Potaknuo je veći angažman državnih institucija i udruga za rad u području resocijalizacije.	57,5%	65,4%	71,6%	69,2%
4. Potaknuo je aktivnosti školovanja i zapošljavanja liječenih ovisnika.	68,3%	77,0%	63,0%	46,2%
5. Utjecao je na povećanje samopouzdanja liječenih ovisnika.	71,6%	53,9%	46,9%	15,4%
6. Utjecao je na povećanje motivacije liječenih ovisnika za školovanje i zapošljavanje.	73,0%	69,2%	51,9%	23,1%
7. Utjecao je na povećanje senzibilizacije javnosti prema liječenim ovisnicima.	41,2%	30,7%	23,4%	38,5%
8. Pružio je psihosocijalnu potporu ovisnicima i njihovim obiteljima.	60,8%	69,2%	60,5%	38,5%
9. Utjecao na smanjenje recidiva liječenih ovisnika nakon završenog tretmana.	52,1%	53,9%	25,9%	23,1%

Stavovi ispitanika o tome koliko je svaka od pojedinih tvrdnji problem prilikom procesa resocijalizacije ovisnika (obilježena tvrdnja s najvećim razlikama u slaganju)

Tvrdnja	Kategorije ispitanika u Projekt resocijalizacije s obzirom na način uključivanja			
	Korisnici – liječeni ovisnici	Provoditelje u organizacija ma civilnog društva	Provoditelji u javnim ustanovama na lokalnoj razini	Provoditelji u javnim ustanovama na državnoj razini
1. Nedovoljna potpora državnih institucija pri pružanju savjetodavne pomoći, pronalaženju zaposlenja i/ili doškoloivanju.	76,4	73,1%	48,1%	46,2%
2. Negativan stav javnosti o problemu ovisnosti i ovisnicima.	77,7%	77,0%	79,0%	69,2%
3. Nedostatak savjetodavne i druge psihološke pomoći od strane udruga.	33,8%	26,9%	37,0%	46,2%
4. Socijalno isključivanje ovisnika.	72,3%	69,3%	72,9%	69,3%
5. Nedovoljna informiranost ovisnika i obitelji gdje mogu potražiti pomoć za resocijalizaciju.	55,4%	57,7%	48,2%	46,2%
6. Nedostatak obiteljske potpore.	50,0%	61,5%	53,1%	46,2%
7. Manjak samopouzdanja i motiviranosti kod ovisnika.	65,6%	80,8%	71,6%	61,6%

Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama – zaključci evaluacije

Općenito Projekt je ocijenjen pozitivno jer je: pridonio boljem uključivanju ovisnika u zajednicu, potaknuo školovanje i uključivanje na tržište rada i pružio priliku za apstinenciju te pridonio senzibilizaciji javnosti i smanjenju stigmatizacije ovisnika u društvu.

Preporuke iz evaluacije:

- Omogućiti što većem broju korisnika završetak srednjoškolskog obrazovanja
- Osmisliti nove poticaje za poslodavce koji žele zaposliti ovisnike
- Jačati koordinaciju i povezanost u provedbi mjera (omogućiti fleksibilniju provedbu mjera, smanjiti administraciju)
- Potaknuti ustrojavanje grupa podrške u zajednici koje će im pomoći kada izađu iz terapijske zajednice i zatvorske ustanove i biti poveznica između tretmana u terapijskoj zajednici i životne sredine u koju se vraćaju
- Promicati proaktivan pristup, primjere dobre prakse te osigurati veću prisutnost Projekta u medijima,
- Osmisliti ponudu zanimanja prilagođenu psihofizičkim sposobnostima žena ovisnica.
- Osigurati cjelovito financiranje mjere javni radovi, kontinuitet i stabilnost u njejoj provedbi,
- Povećati informiranost stručnjaka koji sudjeluju u provedbi projekta i njihovu senzibiliziranost za rad na istom te kontinuirano poticati umrežavanje institucija

ZAHVALJUJEM NA POZORNOSTI